

U Zagrebu 30. listopada 2013.g.

- PRIOPĆENJE ZA MEDIJE -

Predstavljeni glavni nalazi kvalitativnog istraživanja o kvaliteti stanovanja i zdravlja u Zagrebu

Udruga Pragma je na stručnom Skupu 30.10.2013.g. predstavila glavne nalaze kvalitativnog istraživanja koje je provela uz potporu Grada Zagreba, a koji će naći praktičnu i teorijsku primjenu u unaprjeđenju kvalitete stanovanja u Zagrebu

Udruga **Pragma** je temeljem financijske i stručne potpore Ureda za zdravstvo Grada Zagreba od lipnja 2012. do veljače 2013.g. provodila **kvalitativno akcijsko istraživanje s ciljem dobivanja novih spoznaja o kvaliteti stanovanja i međuutjecaju kvalitete stanovanja i zdravlja u Zagrebu. Dubinskim intervjuima s 30 liječnika i patronažnih sestara te putem jedne fokus grupe dobiveni su podaci koji pružaju početne spoznaje** i podatke o mišljenjima stručnjaka, kao i njihovim iskustvima, o kvaliteti stanovanja i utjecaju na zdravlje, a suradnja sa zdravstvenim i socijalnim institucijama može doprinijeti uvođenju teme kvalitetnog stanovanja u javni diskurs.

Ispitanici ističu **čimbenike koji utječu na kvalitetu stanovanja u Zagrebu** - slabu ili lošu higijenu, probleme s kvalitetom hrane, vodom ili cijeovima, vlagom i plijesni, žoharima i glodavcima, držanje životinja u stanu, prenapučenost, život u podrumima i suteranima, kao i problem loše opremljenosti te grijanja i hlađenja stanova.

Prepoznate su „ranjive društvene skupine” u području stanovanja - mladi koji imaju probleme stambenog osamostaljivanja; starije osobe koje imaju problem održavanja prostora i upotrebe stana te (pretjerane) emocionalne vezanosti za stambeni prostor, uz izolaciju i osamljenost, te osobe s invaliditetom koji imaju probleme prilagođenosti prostora stana njihovim potrebama i uporabe stana.

Ističe se **utjecaj međuljudskih odnosa na kvalitetu stanovanja** - važnost ulaganja u međuljudske odnose, dobrosusjedsku pomoć, stvaranje povjerenja, jasne komunikacije - nasuprot otuđenosti i napetostima u stanu. **Pitanje povezanosti kvalitete stanovanja i zdravlja svi ispitanici sagledavaju puno šire, u kontekstu općeg zadovoljstva životom**, utjecajem na odnose na poslu, mogućnosti obrazovanja djece i zajedničkog provođenja slobodnog vremena obitelji.

Prepoznaje se potreba uvođenja specijaliziranih usluga - servisnih usluga kod starijih za kućanske poslove; uvođenje instituta pomoći za obitelji te usluge za mlade obitelji; predlažu se edukacije građana o pomoći drugima, higijeni, prehrambenim navikama, kao i organiziranje pružanja konkretne pomoći (akcije) u zajednici.

Kao **ključne dionike u zajednici** koji bi trebali rješavati stambene probleme ispitanici ističu lokalne vlasti (gradske urede), komunalne službe i ministarstva, udruge, volontere, samoorganiziranje građana (dobrosusjedske akcije), gradske četvrti i mjesne odbore, cijelu zajednicu.

Pragma u istraživanju vidi teorijsku i praktičnu primjenu - rezultati istraživanja se mogu koristiti pri izradi mjera socijalne i slike zdravlja Grada Zagreba, financiranje projekata, tiskanje letaka, brošura, izradu web stranica, kao i edukaciju građana - kroz povezivanje javnozdravstvenih i socijalnih tema, kao i poticanje dobrosusjedske pomoći – ulaganje u dobre odnose te organiziranje „konkretnih akcija” pomoći građanima.

Iskustva stečena ovim istraživanjem treba **prenijeti i na nacionalnu razinu**, ukoliko postoji zainteresiranost nadležnih tijela.

U prilogu - glavni nalazi istraživanja s izjavama ispitanika.

Kontakti: Nedjeljko Marković, predsjednik Pragme, markovic@udruga-pragma.hr, 098 175 9390, 01 7789 950

Glavni nalazi istraživanja s izjavama ispitanika:

1. Ispitanici ističu čimbenike koji utječu na kvalitetu stanovanja u Zagrebu:

- slabu ili lošu higijenu
- probleme s kvalitetom hrane
- problemi s vodom/cijevima
- problemi s vlagom i plijesni; žoharima i glodavcima
- držanje životinja u stanu
- nedostatak i neprilagođenost prostora - prenapučenost, život u podrumima i suteranima
- problem loše opremljenosti te grijanja i hlađenja stanova

Neke izjave ispitanika:

- „nemaju sanitarni čvor“
- „nailazimo na prijava stanove, neodržavane, neobojene, zidovi se ljušte, sagovi su neoprani godinama“
- „prepuna stvari, zatrpana, prijava. Smrdi po mokraći; zapušenost i loše higijenske navike“
- „cijevi nisu ispravne - voda teče u zidovima“
- „voda...postoje obitelji kojima nije dostupna ili nije čista“
- „ljudi jedu stare namirnice, pa samim time upitne kvalitete za jelo“
- „u tim stanovima se nailazi na vlagu koja dovodi do bronhitisa kod djece“
- „vlaga i gljivice...ljudi ne znaju kako se toga riješiti, misle da nije ništa ozbiljno, farbaju preko toga“
- „ima i glodavaca, i vlage dosta“
- „slučaj sa starijim pacijentima koji drže mačke u stanu, dozvoljavaju im da se penju po stolu, krevetima, a ne čiste redovito za njima“
- „djeca nemaju svoju sobu, nemaju se gdje igrati, pisati zadaću, nemaju dobar krevet...nema dnevnog boravka“
- „susrela sam se sa situacijama kada bi 6-7 osoba živjelo u jednom sobičku“
- „zgrade nemaju lift, stariji, bolesni nisu u mogućnosti izaći i obaviti elementarne potrebe, ovisе o pomoći obitelji“
- „neki stanovi i kuće nemaju ni grijanje zimi, pa ni toplu vodu“
- „prozori, stolarija je jako loša pa puše kroz njih, mnogi stavljaju krpe preko noći, pogotovo zimi jer im pada snijeg unutra“
- „ima probleme s cirkulacijom - šteti na grijanju jer nema novaca, hladnoća pogoduje nastanku njezinih problema s prstima“
- „ima u centru ljudi koji stanuju u velikim stanovima, a sami su, ne mogu plaćati režije, a neće ga mijenjati za manji stan“

2. Ispitanici su identificirali „ranjive društvene skupine” u području stanovanja:

- *mlade* koji imaju probleme stambenog osamostaljivanja (odgađanje sklapanja braka), javlja se zasnivanje vlastite obitelji u domu roditelja te osuda na „dugotrajnu mladost“
- *starije osobe* jer okolina nije primjerena njihovim psihofizičkim sposobnostima te se javlja izolacija i osamljenost. Stariji imaju problem održavanja prostora i upotrebe stana te je vidljiva (pretjerana) emocionalna vezanost starije osobe za stambeni prostor
- *osobe s invaliditetom* koji imaju probleme prilagođenosti prostora stana njihovim potrebama i uporabe stana

Neke izjave ispitanika:

- „programima su slabu obuhvaćeni mladi ljudi koji su prisiljeni živjeti u primarnoj obitelji. Teško se osamostaliti“
- „pogotovo mladi, oni ostaju sve duže sa svojim živjet doma, a kad i napokon odsele, to su većinom neki jednosobni stanovi“
- „mladi u takvoj situaciji osjećaju sram i ljute se na roditelje, često dolazi do sukoba jer naravno krive roditelje za takvu situaciju. Nemaju gdje pozvat prijatelje, taje od njih gdje žive“
- „česte su kronične bolesti kod starijih, nemaju mogućnosti adaptacije stanova“
- „u praksi često susrećem s time da starije osobe žive u stanovima koji su za njih i njihove materijalne prilike preveliki“
- „stariji...usamljeni su, nemaju se kome obratiti, s kime popričati...to može biti jako loše za zdravlje“
- „ti stariji su najčešće jako usamljeni, nemaju obitelji oko sebe, prođu dani da ni sa kim ne popričaju, i naravno da onda to utječe kako će se odnositi prema stanu u kome žive“
- „kada imate teže pokretnog čovjeka, osobu s amputiranim ekstremitetima i onda on živi na trećem katu, zgrada je tako ranije izgrađena i nema lift“

3. Ispitanici ističu utjecaj međuljudskih odnosa na kvalitetu stanovanja:

- važnost ulaganja u međuljudske odnose
- važnost dobrosusjedske pomoći
- važnost stvaranja povjerenja, jasne komunikacije nasuprot otuđenosti i napetostima u stanu/zgradi
- pitanje povezanosti kvalitete stanovanja i zdravlja svi ispitanici sagledavaju puno šire - u kontekstu općeg zadovoljstva životom, utjecajem na odnose na poslu, mogućnosti obrazovanja djece i zajedničkog provođenja slobodnog vremena obitelji

Neke izjave ispitanika:

- „vidim da susjedi jedni drugima pomažu - konkretne stvari, pakuje uputnicu za djecu, dovedu čak djecu na pregled, pakuje iz vrtića“
- „primjer jedne gospođe kod koje idem - nedavno je operirala kuk, teško hoda. I ima mlade susjede u jednoj staroj zgradi. To je stara zgrada u kojoj žive ti mladi ljudi koji su došli pitati ako joj nešto treba ili mogu pomoći“
- „suprug je nedavno dosta obolio, dementan i ponekad agresivan, a supruga bi se bez pomoći susjeda jako teško sama brinula za njega“
- „ljudi se boje, slabo ili nikao ne komuniciraju ili su u jako lošim odnosima...poznajem ljude koji su morali otići iz stana jer su bili u jako narušenim odnosima“
- „postoji otuđenost...svađe i loši odnosi među susjedima loše utječe na ljude, pogotovo ako žive sami“
- „netko ima preglasnu muziku, neki imaju preglasnog psa itd. ...Ja ne znam kako je do toga došlo, jer svatko je na svakoga ljut“
- „postanu jako nepovjerljivi prema svima...većina ne samo da više ne želi izlaziti, nego se izoliraju, nikoga ne žele puštati u stan“
- „mislim da kvaliteta stanovanja dosta utječe na zadovoljstvo životom...razdražljivi, netolerantni, nezadovoljni cjelokupnim svojim životom“
- „jedna je pacijentica postala anoreksična, smršavila je 10kg. A majka je troje djece, sve je to utjecalo na njezinu obitelj. Naravno da u takvoj situaciji nije mislila kako unaprijediti svoju kvalitetu stanovanja, nije mogla“
- „izdvojila bih školovanje. Imamo obitelji koje imaju više djece i sigurno da oni ne mogu jednako kvalitetno učiti kao oni koji imaju svatko svoju sobu ili dvoje djece jednu sobu“
- „oni uče u knjižnici jer doma za to nemaju uvjeta, a knjižnica ne radi cijeli tjedan“
- „ako djeca nemaju svoju sobu, nemaju se gdje igrati, pisati zadaću, ako nemaju dobar krevet, ako su u zgradi gdje je stalno buka pa ne mogu spavati...bit će lošiji u školi“

4. Ispitanici ističu potrebu uvođenja (novih) specijaliziranih usluga:

- servisnih usluga kod starijih za kućanske poslove - angažiranje udruga, akcije čišćenja
- uvođenje instituta pomoći za obitelji te usluge za mlade obitelji (subvencioniranje kupnje stana) – stan kao „odskočna daska“; zapošljavanje i aktiviranje mladih kako bi stekli svoj stambeni prostor
- predlažu edukacija građana o pomoći drugima, higijeni, prehrambenim navikama (predavanja o važnosti uređivanja stanova; pružanje konkretne pomoći (akcije) – bojanje, instalacije, nabavka aparata i namještaja)

Neke izjave ispitanika:

- „udruge ... usluge za najosnovnije kućanske poslove, peglanje, pranje, čak nekom odlazak u dućan“
- „super bi bila neka služba čistačica, il tak nešto, pogotovo za starije koji si ne mogu sami srediti“
- „akcije, pa čak i čišćenja, osobama kojima je to potrebno, a možda ne mogu same“
- „trebalo bi razviti neke servise, urede, što već, koji bi vodili računa o održavanju stanova, pogotovo kod starije populacije“
- „Grad bi trebao olakšati kupnju stanova, pogotovo mladima, pomoći nekim subvencijama“
- „omogućiti mladima da se osamostale, da si srede sami svoj životni prostor. Omogućiti im kupnju stanova, al ne uz doživotne kredite uz koje su stalno pod stresom i u brigama“
- „edukacija na razini primarne zdravstvene zaštite, u vrtićima i školama o higijeni“
- „treba obitelji educirati...naučiti obitelji i pojedince da steknu kvalitetnije prehrambene navike“
- „predavanja u školama...o važnosti urednih stanova, kako ih održavati“
- „obitelji bi se prvo trebalo malo podučiti. Mnogi ne znaju što trebaju, što mogu. Trebale bi se napraviti brošure, neki leci“
- „mogla bi se prikupljati materijalna sredstva, stari namještaj za takve obitelji, tepisi. Potaknuti ljude, susjede da organiziraju neke akcije“
- „organizirati akcije za obitelji kojima treba, a ne mogu same platiti bojanje stana, koji imaju lošu instalaciju po kući, nemaju osnovne aparate“

- NASTAVLJA SE -

5. Ispitanici ističu ključne dionike koji bi trebali rješavati stambene probleme u zajednici

- liječnici ističu ulogu lokalne vlasti (gradski uredi), komunalne službe i ministarstva
- ostali ispitanici još navode i udruge, volontere, samoorganiziranje građana (dobrosusjedske akcije), gradske četvrti i mjesne odbore, cijelu zajednicu

Neke izjave ispitanika:

- „lokalna vlast je prvenstveno odgovorna za to“
- „postoji gradski ured za stanovanje... oni bi trebali najviše voditi brigu o tome, pobrinuti se za kvalitetu stanova“
- „veliku ulogu imaju i gradske službe... Čistoća“
- „mislim da ministarstvo ima veliku ulogu, te da uvelike može pomoći mladima da se osamostale i osnuju svoje obitelji, kupe svoj stan“
- „potrebno je više udruga i volontera koji bi pomogli socijalno i zdravstveno ugroženim pacijentima“
- „trebali bi se aktivirati sami ljudi i da organiziraju razne udruge, dobrosusjedske akcije i slično“
- „mislim da bi se dobro mogao iskoristiti prostor kojim raspolažu mjesne zajednice, a koji je često prazan. Tamo bi se mogle provoditi brojne edukacije, posebno o tome kako održati dom čistim“
- „možda bi bilo funkcionalnije da bi se kvartovi tj. četvrti... oni se moraju organizirati, da bi mogli upoznat svoj kvart, da bi mogli vidjet koje kvart nedostatke ima“

6. Pragma u istraživanju vidi teorijsku i praktičnu primjenu:

- potrebna su daljnja „mikro istraživanja“ (istraživanja na razini gradskih četvrti) te je potrebno ispitati potrebe „ranjivih skupina“ u području stanovanja
- rezultati istraživanja se mogu koristiti pri izradi mjera socijalne i slike zdravlja Grada Zagreba, financiranje projekata, tiskanje letaka, brošura, izradu web stranica, kao i edukaciju građana - kroz povezivanje javnozdravstvenih i socijalnih tema
- potrebno je nastaviti poticanje dobrosusjedske pomoći – ulaganje u dobre odnose te organiziranje „konkretnih akcija“ pomoći građanima
- ovakva lokalna iskustva treba prenijeti i na nacionalnu razinu, ukoliko postoji zainteresiranost nadležnih tijela

Današnji Skup nastavak je dosadašnjeg djelovanja Pragme u području stambene politike, a Udruga je provela nekoliko programa s ciljem promicanja kvalitetnog stanovanja i „prava na stan“ kao temeljnog ljudskog prava. Pragma sedmu godinu zaredom provodi program pružanja podrške podstanarima – najmoprimcima: „*Želim znati – pravo na stan*“, uz potporu Ureda za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom Grada Zagreba.

Kontakti: Nedjeljko Marković, predsjednik Pragme, markovic@udruga-pragma.hr, 098 175 9390, 01 7789 950.